

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

§ 505

Suomi-rata Oy:n Lentoradan YVA, lausunto, Tuusulan kunta

TUUDno-2022-2054

Valmistelija / lisätiedot:

Taina Toivanen, Henna Lindström, Jukka-Matti Laakso, Petteri Puputti, Vili Lustman
taina.toivanen@tuusula.fi, henna.lindstrom@tuusula.fi, jukka-matti.laakso@tuusula.fi,
petteri.puputti@tuusula.fi, vili.lustman@tuusula.fi
suunnitteluinsinööri, yleiskaavasuunnittelija, liikenneinsinööri, projektipäällikkö,
asemakaavasuunnittelija

Liitteet

1 Lentorata kartta, khall 18.12.2023

Lausunto Suomi-rata Oy:n Lentoratahanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Lausuntopyyntö

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt Tuusulan kunnalta lausuntoa Suomi-rata Oy:n Lentoratahanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii hankkeessa YVA-lain tarkoittamana yhteysviranomaisena.

Lausunto tulee toimittaa viimeistään 29.12.2023.

Arviointiohjelma ja kuulutus löytyvät ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/LentorataYVA.

YVA-menettely

Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, joka perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin (YVA-laki). Menettely jakautuu arviointiohjelma- ja arviointiselostusvaiheeseen. Arviointiohjelma on suunnitelma siitä, miten ympäristövaikutukset arvioidaan. Lisäksi ohjelmaan sisältyy suunnitelma tiedottamisesta, osallistumisen järjestämisestä ja palautteen antamisesta. Selostusvaiheessa arvioidaan vaihtoehtojen vaikutukset keskittyen hankkeen todennäköisesti merkittäviin vaikutuksiin. Arvioinnin tulokset esitetään ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa. Tämän jälkeen yhteysviranomainen (ELY) antaa arviointiselostuksesta perustellun päätelmän, jolla tarkoitetaan yhteysviranomaisen tekemää perusteltua johtopäätöstä hankekokonaisuuden merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Lentoradan ympäristövaikutusten arvioinnin (arviointiselostuksen) ja linjaussuunnitelman valmistuttua, suunnittelu jatkuu ratalain mukaisten yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman laatimisella. Suunnittelussa otetaan huomioon yhteysviranomaisen antama perusteltu päätelmä ja sen ajantasaisuus.

Hanketta koskevat tiedot

Hankkeesta vastaa Suomi-rata Oy, jonka toimialana on Helsingin ja Tampereen väliseen Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevaan raideyhteyteen liittyvä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Lisäksi hankeyhtiön tehtävänä on selvittää rahoitus- ja toteutusmallivaihtoehtoja. Suomi-rata Oy:n omistajina ovat Suomen valtio, edustajanaan Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Finavia. Yhtiössä osakkaina ovat Helsingin, Tampereen, Vantaan, Hämeenlinnan, Riihimäen, Lahden, Akaan, Jyväskylän, Portin, Vaasan, Kangasalan, Nokian, Oriveden, Yläjärven, Oulun, Seinäjoen, Kokkolan ja Parkanon kaupungit sekä Janakkalan ja Pirkkalan kunnat. Suomiradan rakentamisvaiheesta tai sen osista ei ole tehty päätöstä, eikä Suomi-rata Oy:n sopimuksen mukaisen suunnittelun loppuunsaattaminen velvoita osapuolia rakentamista koskevaan päätöksentekoon. Mahdollisen rakentamisvaiheen investointikustannuksista merkittävä osa katetaan muilta tahoilta, kuten kunnilta sekä muilta toimijoilta saatavilla sijoituksilla, tuotoilla ja maksuosuuksilla. Suomi-rata Oy:ssä mukana olevat osapuolet ovat sitoutuneet myötävaikuttamaan ja osallistumaan rakentamisvaiheen rakentamiskustannusten kattamistapojen ja investointiedellytysten selvittämiseen.

Lentorata välillä Pasila (Helsinki) - Kytömaa (Kerava) on uusi 30 kilometrin pituinen kaukoliikenteen rataosa, josta 28 kilometriä sijoittuu tunneliin. Lentoradan vaihtoehtoina tarkastellaan pääradan parantamista 1–2 uudella lisäraiteella sekä vertailuvaihtoehtona hankkeen toteuttamatta jättämistä. YVA:n yhteydessä tehtävässä alustavassa linjaussuunnittelussa määritellään Lentoradan likimääräinen sijainti ja tilantarve, kuiluyhteydet maan pinnalle, suhde ympäröivään maankäyttöön sekä tekniset ja liikenteelliset perusratkaisut.

Hankkeen tavoitteena on lyhentää matka-aikoja lentoasemalle, vähentää henkilöautolla ajettuja kilometrejä sekä tuoda kapasiteettia ja vähentää häiriöherkkyyttä pääkaupunkiseudun liikennöinnissä.

YVA-menettely ei ole päätöksentekoprosessi eikä lupamenettely. Päätöstä jatkosuunnitteluun valittavasta vaihtoehdosta ei tehdä YVA-menettelyn aikana.

Hankkeessa tutkittavat vaihtoehdot:

- Vaihtoehto 1 Lentorata
- Vaihtoehto 2 Pääradan parantaminen kahdella lisäraiteella (5. ja 6. raide)
- Vaihtoehto 3 Pääradan parantaminen yhdellä lisäraiteella (5. raide)
- Vaihtoehto 0 hankkeen toteuttamatta jättäminen (vertailuvaihtoehto)

Kaikissa vaihtoehdoissa oletetaan uuden digitaalisen turvalaite- ja kulunvalvontajärjestelmän rakentamisen toteutuneen 2030-luvulla.

Työssä selvitetään hankkeen merkittävät vaikutukset:

- väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen
- yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- luonnonvarojen hyödyntämiseen
- sekä mainittujen keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

YVA-menettelyssä arvioitavat vaihtoehdot

Hankkeessa on tarkasteltu kahta perusratkaisua pääradan kapasiteetin ja toimintavarmuuden lisäämiseksi Pasilan ja Keravan välisellä rataosalla:

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

- Vaihtoehto L: Lentorata
- Vaihtoehto P: Pääradan parantaminen yhdellä lisäraiteella (5. raide)
- Vaihtoehto 0+: Pääradalle on toteutettu Pasila-Riihimäki rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamisen 1. ja 2. vaiheiden mukaiset toimenpiteet

Kaikissa tarkasteltavissa vaihtoehtoissa digitaalinen turvalaite- ja kulunvalvontajärjestelmä oletetaan toteutetuksi.

Tarkasteltavien vaihtoehtojen määrä ei ole ollut sama kuin YVA-ohjelmassa on kuvattu. YVA-selostuksessa on kuvattu vaihtoehtojen karsintavaihe, jossa VE2 (pääradan 5. ja 6. raide) on karsittu pois arvioitavien vaihtoehtojen joukosta. Arviointimenettelyssä on lisäksi tarkasteltu vertailuvaihtoehtoa 0+, jossa pääradalle on toteutettu Pasila-Riihimäki -rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamisen 1. ja 2. vaiheiden mukaiset toimenpiteet. Kaikissa tarkasteltavissa vaihtoehtoissa digitaalinen turvalaite- ja kulunvalvontajärjestelmä oletetaan toteutetuksi.

Tuusulan kunnanhallituksen lausunto

Tuusulan kunnan YVA-ohjelmavaiheen lausunnon mukaisesti Lentorata tulee suunnitella ja toteuttaa myös taajamajunaliikennettä ja pääkaupunkiseudun paikallisliikennettä palvelevana ratana. Toteutuessaan sekä lähi-että kaukoliikenneyhteytenä Lentorata tarjoaisi merkittäviä kehittämis- ja tiivistämismahdollisuuksia raidekäytävän asemanseuduille. Lentoradan potentiaali lähiliikennettä palvelevana ratana tulee arvioida ja huomioida koko seudun kasvutavoitteet pitkällä aikavälillä. Ratatunneliosuuden osalta tulisi tarkastella erillislinjausta, joka mahdollistaa tunneliaseman toteuttamisen myös Hyrylään ja samalla Tuusulan keskustaajaman kytkemisen lähijunaliikenteen piiriin Lentoradan rakentamisen yhteydessä tai erikseen myöhemmin, jotta ratayhteyden täyttää potentiaalia ei menetetä.

Toteutuessaan Hyrylän kautta kulkeva rata ja radalla kulkeva taajamaliikenteen junavuorotarjonta mahdollistaisi nopean ja suoraviivaisen yhteyden Tuusulan ja Helsingin välillä, mikä siirtäisi liikkumisen painopistettä yksityisautoilusta joukkoliikenteeseen. Tuusulassa on valtavasti kehittämispotentiaalia asuinrakentamisen muodossa, mutta alueesta on muodostumassa myös seututasoisesti merkittävä työpaikkatoimintojen keskittymä. Alueen saavutettavuus myös etelästä tulee siis korostumaan tulevaisuudessa.

Hyrylässä, Rykmentinpuiston alueelle on Rykmentinpuiston osayleiskaavassa osoitettu henkilöliikenteen terminaalialue, joka merkintänä osoittaa linja-autoterminaalien pysäkkien likimääräisen sijainnin. Osayleiskaavan terminaalimerkinnässä todetaan myös, että mahdollisen maanalaisen metro- tai muun raideyhteyden pysäkin sisäänkäynti tulee yhteyden toteutuessa sijoittaa terminaalien yhteyteen.

Edelleen Tuusulan kunnanhallitus haluaa lisätä, että Tuusulan yleiskaava 2040 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 14.11.2022 §133. Kaava ei ole lainvoimainen, koska hyväksymispäätöksestä tehtyjen valitusten käsittely on kesken. Yleiskaavaan Lentorata on merkitty liikennetunnelin ohjeellisella linjauksella maakuntakaavan mukaiselle paikalle. Lisäksi yleiskaavaan on merkitty Kulloontien ja Tuusulanväylän varrelle joukkoliikenteen laatukäytävä, joka voidaan toteuttaa myös raideliikenneyhteytenä.

Ristikytöön on osoitettu selvitysalue (SE), jonka maankäyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Selvitysaluemerkinneen päälle ei ole osoitettu muita merkintöjä, kuten

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

ratoja tai asemia. Lentoradan jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että aiemmin esillä olleille Ristikydön ja Kytömaan seisakkeille etsitään yksi yhteinen sijaintipiste ja lähijunaliikenteen asemapaikka. Lentoradan yhdistyminen päärataan tulee suunnitella niin, ettei se vaikeuta tämän taajamajuna-aseman sijoittamista.

Tuusulan kunta yhtyy Keravan kaupungin lausuntoon, jonka mukaan suunnitelmassa tulee varautua mahdollisuuteen toteuttaa Keravan aseman alle Lentoradan juna-asema.

YVA-selostuksessa kerrotaan, että Tuusulassa Lentoradan käytävä on pääosin rakentamatonta aluetta. Alueella on kuitenkin uusia lainvoimaisia ja vireillä olevia asemakaavoja. Sulan alueella Tuusulan itäväylän luoteispuolella on uudet lainvoimaiset Sulan työpaikka-alueen asemakaavat. Tuusulan itäväylän länsipuolella Rykmentinpuistossa on uusi lainvoimainen Rykmentinpuiston työpaikka-alueen asemakaava, joka laajenee itäpuolelle vireillä olevassa Rykmentinportti I - asemakaavassa. Maan alla kulkeva Lentorata voinee aiheuttaa vaikutuksia esimerkiksi alueen energijärjestelmille tai jos alueille sijoittuu tunnelin työ- tai ilmanvaihtotunneleita. Jatkosuunnittelussa tuleekin huomioida nykytilan ja lainvoimaisten asemakaavojen lisäksi alueen suunnitelmat.

Lentoradan tunneliosuudella rataliikenteen aiheuttaman runkomelun arvioidaan kaikissa arvioiduissa kohdissa lievästi ylittävän runkomelulle määritetyn ohjearvon. Arvioitu vaikutus ei ole hyväksyttävä ja runkomelun tehokkaaseen vaimentumiseen tulee kiinnittää huomiota radan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, että runkomelu pysyy ohjearvojen rajoissa.

YVA-selostuksen liitteissä on esitetty melukartat. Karttoja tulee täydentää siten, että niillä esitetään myös lentoradan ratalinja sekä lentoradan tunnelin kuilut. YVA-selostukseen tulisi myös liittää kartta, josta näkyy rakennukset ja kiinteistöt, joihin laskennallinen runkomelu kohdistuu.

Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota Uusikylän alueen Vähä-Muorin pohjavesialueeseen ja sen turvaamiseen lentoradan tunnelityövaiheessa sekä lopputilanteessa. Uusikylän asutus on vesihuoltoverkon ulkopuolella ja tukeutuu mm. talousvesikaivoihin.

Tuusulan kunta pitää lisäksi tärkeänä, että kaukoliikenteen juna-asema on Tuusulan ja erityisesti Etelä-Tuusulan alueelta saavutettavissa myös paikallisella joukkoliikenteellä ilman kohtuutonta vaihtojen määrää, vaihtoihin liittyviä viiveitä tai liityntämatkan pituutta. Kaukojuna-aseman sijoittaminen Keravalle tukisi hyvin kaukojunien saavutettavuutta. On ilmeistä, että Lentoradan toteutuminen korostaisi myös Lentoaseman juna-aseman roolia vaihtopaikkana kaukojunaliikenteen osalta. Lentoaseman juna-aseman rooli olisi merkittävä myös HSL-alueen sisäisen joukkoliikenteen suunnittelussa. Lentoaseman vaihtopaikkaroolin korostuminen tulisi ottaa hankkeen edetessä huomioon lentoaseman liityntäjoukkoliikenteen ja mm. liityntäpysäköintijärjestelyjen parantamisena.

Tuusulan alueelle tai välittömästi Tuusulan rajalle sijoittuvat tunnelit A8, A9, A10, A11, Niiden yhteenlaskettu louhekuljetuksiin liittyvä kuljetuskaluston liikennemäärä viikkoa kohti on yli 5100 matkaa, arkipäivää kohti siis keskimäärin hieman yli 1000 raskaan kuljetuskaluston ajoneuvoilla ajettua matkaa. Raskaan kaluston liikenteen osuus vaikuttaa merkittävästi maantie- ja katuliikenteen meluhaittavaikutukseen. Tuusulan

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

alueella ratatunnelin louhekuljetuksissa käytettävien ajoneuvojen liikkuminen ohjautuu hyvin todennäköisesti myös väyläosuuksille, joiden liikennemelupäästöillä on vaikutusta asumisoloihin lähimmissä asunnoissa sekä asuinkortteleissa. Työnaikaisen louhinnasta aiheutuvan liikenteen meluvaikutus tulisi arvioida vaikutusarvioinnin yhteydessä.

A10 Fallbackantiella: Kunta toteuttaa Sulankaari-kadun liittämisen Fallbackantiehen siten, että syntyy nelihaarainen Fallbackantie/Tuotantie/Sulankaari -liittymä, joka liikennevalo-ohjataan. Myös Telitie -katu liittyy Fallbackantiehen ajotunneli A10:n suunnitellussa sijainnissa. Ajotunnelin A10 esitystapaa tulisi selkeyttää niin, että olisi selvää onko tarpeen toteuttaa 2 tunnelia vai ovatko esitetyt tunnelit vaihtoehtoisia keskenään. Ajotunneli ei saa estää katujärjestelyjen olemassa oloa, käyttöä tai toimivuutta. Moottoriajoneuvoliikenteen lisäksi Fallbackantie sivukatuineen on oleellista paikallisen jalankulun ja pyöräilyn reitistöä. Fallbackantien käytävä on myös seudullinen pääreitti Helsingin seudun pyöräliikenteen pääverkolla, ja sitä tulee jatkossakin kehittää tässä roolissa.

Yleisesti louhintatyön aikaisen raskaan liikenteen lisääntymisen voi olettaa vaikuttavan kuljetuskaluston liikkumiseen käytettävien väylien liikenneturvallisuuteen. Jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon, että ajotunneleiden liittyminen maanpäälliseen väylästön vaikuttaa YVA-materiaalin perusteella monessa kohtaa olevan haasteellista toteuttaa tavalla, joka ei kuormittaisi jo nykyisin liikenneturvallisuuden kannalta haastavia liittymäalueita, tai tavalla, joka ei tuota monimutkaisia, hankalasti hahmotettavia liikennejärjestelyjä.

Lisäksi kunnanhallitus huomauttaa, että YVA-selostuksessa sivuilla 78 ja 108 mainittu Focus-alueen yleissuunnitelma on hyväksytty Tuusulan kunnanhallituksessa 30.10.2023 §412.

Vaikutusten arvioinnissa tulisi arvioida myös paikallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset kohteet. Ristikydön alueen läheisyydessä, jossa lentoradan tunnelivaihtoehto nousee maan pinnalle sijaitsevat Tuomalan kylämäki ja peltoaukea, jotka ovat paikallisessa selvityksessä 1-luokan kohteita

Vaikutukset energiajärjestelmiin, puhdasvesikaivoihin ja maalämpökaivoihin on selvitettävä jatkosuunnittelun yhteydessä.

Tuusulan kunta haluaa olla jatkossakin vahvasti mukana hankkeen arvioinnissa ja suunnittelussa sen kaikissa vaiheissa.

Ehdotus

Esittelijä: Kalle Ikkela, pormestari

Kunnanhallitus päättää

- merkitä tiedoksi Suomi-rata Oy:n lentoratahankkeen YVA-selostuksen
- hyväksyä perusteluosan mukaisen lausunnon Uudenmaan ELY -keskukselle toimitettavaksi
- tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirjan tämän asian osalta välittömästi kokouksessa.

Kokouskäsittely

Puheenjohtajan avattua asiasta keskustelun, Kati Lepojärvi esitti seuraavan muutosehdotuksen: "kunnanhallitus yhtyy myös Keski-Uudenmaan

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

ympäristölautakunnan lausuntoon YVA-selostukseen". Lepojärven muutosehdotus raukesi kannattamattoma.

Käsittelyn aikana esittelijä muutti ehdotustaan siten, että lause "Vaikutukset energiajärjestelmiin ja maalämpökaivoihin on selvitettävä jatkosuunnittelun yhteydessä." muutettiin muotoon: "Vaikutukset energiajärjestelmiin, puhdasvesikaivoihin ja maalämpökaivoihin on selvitettävä jatkosuunnittelun yhteydessä." Kunnanhallitus hyväksyi muutosehdotuksen yksimielisesti. Muutokset on huomioitu pöytäkirjassa.

Kati Lepojärvi ilmoitti päätöksestä eriävän mielipiteen. Toimitettu kirjallinen perustelu eriävään mielipiteeseen on liitetty pöytäkirjaan.

Liikenneinsinööri Jukka-Matti Laakso selosti asiaa kokouksessa.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Eriävä mielipide

Kati Lepojärvi jätti päätökseen seuraavan eriävän mielipiteen:

Kunnanhallitus 18.12.2023 §505

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Pidän valitettavana sitä, että kunnanhallituksen puheenjohtaja ei halunnut ottaa hallituksen yksimieliseksi päätökseksi lisätä kunnanhallituksen lausuntoon Suomi-rata OY:n Lentoradan ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, että: "kunnanhallitus yhtyy myös Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan lausuntoon YVA-selostukseen".

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta oli antanut kokouksessaan 12.12.2023 erinomaisen tarkan lausunnon radan laajoista ympäristövaikutuksista ja riskeistä eritoten Tuusulan haavoittuvaisille luontokohteille, kuten pohjavesialueille, lähteille, hulevesille ja muille vesialueille ja viheryhteyksille. Ympäristökeskus esitti näiden riskien hallitsemiseksi myös ratkaisuehdotuksia, joita ratahankkeen edetessä tulisi erityisesti huomioida, sekä esitti keinoja hankkeen aiheuttamien kokonaispäästöjen hillitsemiseksi ja näin ilmastovaikutusten vähentämiseksi.

Olisin pitänyt kunnioitettavana, että kunnanhallitus olisi voinut tukea ympäristölautakunnan lausuntoa myös oman lausuntonsa painoarvolla, ja osoittanut samalla tukensa Tuusulan strategiselle painopisteelle:

"LUONNON MONIMUOTOISUUS 12. Vaalimme viherympäristöä, vesistöjä ja niiden saavutettavuutta sekä luonnon monimuotoisuutta"

Tuusulan kunnanhallituksen kokouksen pykälän 505 aineistosta puuttui kokonaan itse Suomi-rata OY:n Lentoradan ympäristövaikutusten arviointiselostus, johon lausunto annettiin. Liiteaineistona oli vain karttakuva nk. Lentoradan linjauksesta.

Arviointiselostus oli kyllä löydettävissä verkkohauulla, eli hallituksen jäsenten tutustuttavissa pienellä vaivannäöllä. Lisäksi kunnanhallitukselle esitetty

lausuntoehdotus keskittyi ympäristövaikutusten sijaan, sinänsä ansiokkaasti, liikenne-

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

ja meluarviointeihin. Yksittäisinä mainintoina lausunnossa olivat kuitenkin mukana vaikutukset Vähä-muorin pohjavesialueeseen sekä energia- ja maalämpökaivoihin, sekä Tuomalan kulttuurimaisemaan.

Toivon, että kunta jatkossa huomioi ratahanketta koskevien lausuntojensa valmistelussa ja päätöksenteossa myös paremmin ympäristö-, luonto- ja ilmastovaikutukset.

Tiedoksi

Uudenmaan ELY-keskus, kasvu ja ympäristö, valmistelijat

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

Ote pöytäkirjasta, joka on asetettu nähtäväksi yleisessä tietoverkossa 21.12.2023

Tiedoksianto asianosaiselle

Lähetetty tiedoksi sähköpostilla (Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa § 19) 21.12.2023.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Tuusula asianhallintajärjestelmässä

Muutoksenhakukielto
§505

Muutoksenhakukielto

Päätöksestä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.